

UPPSALA
UNIVERSITET

UFV 2021/2670

Institutionsgranskningar

Sammanfattande rapport

Fastställd av Konsistoriet 2022-04-28

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
2 Granskningarnas syfte och metod	3
3 Iakttagelser och resultat från granskningarna	5
4 Sammanfattande bedömning och rekommendationer	6

Bilaga 1 Bedömningsgrunder och omfattning

Bilaga 2 Sammanställning institutionsgranskningar

1 Inledning

Ansvar för intern styrning och kontroll återfinns i ansvarskedjan prefekt/motsvarande, dekan, vicerektor samt rektor. Uppsala universitet har en decentraliserad organisation där institutioner och enheter har omfattande ansvar och befogenheter. Detta ställer krav på väl fungerande intern styrning och kontroll där uppföljning och kontroll sker såväl lokalt som centralt.

Vid analyser av organisationers system för uppföljning och kontroll brukar modellen med tre ansvarslinjer ofta användas. Enligt den utgörs den första ansvarslinjen av den interna styrningen och kontrollen i den operativa verksamheten. I universitetets fall, motsvaras det huvudsakligen av den styrning och kontroll som genomförs på institutions- eller enhetsnivå av institutionsledning och lokalt administrativt stöd. Den andra ansvarslinjen motsvaras av de uppföljande kontrollaktiviteterna som utförs med stöd av områdeskanslier och universitetsförvaltning på fakultets-, vetenskapsområdes- och rektorsnivå. Den andra linjen har tidigare varit föremål för internrevisionens granskning (UFV 2019/69). Den tredje ansvarslinjen utgörs av internrevisionen. Internrevisionen granskar och bedömer huruvida den interna styrningen och kontrollen inom de två första ansvarslinjerna fungerar tillfredsställande. Internrevisionen arbetar på konsistoriets uppdrag och ska vara oberoende i förhållande till den verksamhet som den ska granska, d v s första och andra ansvarslinjen. I enlighet med revisionsplanen för 2021 har internrevisionen likt föregående år genomfört en granskning där fokus ligger på den första ansvarslinjens interna styrning och kontroll på institutions- och enhetsnivå (UFV 2021/8).

2 Granskningarnas syfte och metod

Syftet är att granska delar av den interna styrningen och kontrollen vid sex institutioner eller motsvarande enheter genom att bedöma efterlevnaden för ett urval av gällande regler och krav inom områdena *verksamhetsstyrning, personal och ekonomi*. Granskningsområdena har valts utifrån gjord riskanalys och bedömts i enlighet med de valda bedömningsgrunder som återfinns i Bilaga 1. Granskningen bygger därutöver vidare på de erfarenheter som vunnits vid tidigare gjorda institutionsgranskningar (UFV 2017/737, UFV 2019/796 och UFV 2020/684).

Mer precist har internrevisionen följt upp och granskat:

- Verksamhetsstyrning: diarieföring, delegationer
- Personal: medarbetarsamtal, tjänstgöringsplan, bisysslor och systematiskt arbetsmiljöarbete.
- Ekonomi: inköp och upphandling, resor, boende, representation, inventering av anläggningstillgångar, företagskort, uppdragsutbildning och stipendier.

Granskningen har genomförts genom intervjuer och förstudier av tillämpliga delar av Uppsala universitets regelverk, personalsystemet Primula, ekonomisystemet Raindance samt registerdata över bisysslor. Granskad tidsperiod sträcker sig från första januari 2021 till och med sista juni 2021.

Intervjuer genomfördes under november 2021. Vid bedömningen tillämpar internrevisionen en fyrgradig bedömningsskala som går från *tillfredsställande*,

*förbättringsbehov, stora förbättringsbehov till otillfredsställande.*¹ I årets granskning har internrevisionen tydliggjort bedömningskriterierna vilket medför att bedömningarna inte är fullt jämförbara med tidigare års institutionsgranskningar.²

De institutioner och enheter som valts ut för granskning är valda genom ett stratifierat slumpmässigt urval av universitetets institutioner och organisationsenheter.³ Följande institutioner och organisationsenheter har granskats:

- Institutionen för arkeologi och antik historia
- Institutionen för farmaceutisk bioteknik,
- Institutionen för kemi BMC,
- Institutionen för psykologi,
- Institutet för Rysslands och Euroasienstudier,
- Uppsala linneanska trädgårdar.

Fem av de granskade organisationsenheterna är institutioner med både forskning och utbildning. Institutet för Rysslands och Euroasienstudier är den minsta med en omsättning på ca 22 mnkr med 27 anställda och med ett lokalt administrativt stöd motsvarande 3 heltidstjänster. Den största institutionen som granskats är institutionen för farmaceutisk bioteknik med en omsättning motsvarande 154 mnkr, 138 anställda och ett lokalt administrativt stöd motsvarande 11 heltidstjänster.

Den sjätte enheten består av Uppsala Linneanska trädgårdar som är en del av universitetets avdelning Musik och museer. Verksamheten bedrivs i Linnéträdgården, Botaniska trädgården samt vid Linnés Hammarby och har ca 23 tillsvidare anställda och en omsättning på 32 miljoner kronor (2020). Det lokala administrativa stödet motsvarar 4 heltidstjänster. En sammanställning över samtliga granskade enheter återfinns i Bilaga 2.

¹ *Tillfredsställande*: Den interna styrningen och kontrollen är tillfredsställande. De iakttagelser som identifierats är mindre allvarliga eller lindriga, *Förbättringsbehov*: Den interna styrningen och kontrollen kan förbättras. Någon enstaka allvarlig iakttagelse kan ha identifierats men utöver det är iakttagelserna mindre allvarliga eller lindriga. *Stora förbättringsbehov*: Den interna styrningen och kontrollen har stora förbättringsbehov. Flera allvarliga brister har identifierats utöver det är iakttagelserna mindre allvarliga eller lindriga, *Otillfredsställande*: Den interna styrningen och kontrollen är otillfredsställande. En eller flera allvarliga eller mycket allvarliga brister har identifierats. Iakttagelserna reducerar väsentligt sannolikheten för att verksamheten kommer att nå sina mål. E= Ej tillämpligt: Internrevisionen har inte bedömt granskningsområdet med anledning av att det saknas aktivitet under granskningsperioden, alternativt att institutionen/enheten inte har verksamhet inom granskningsområdet.

² Detta har främst påverkat bedömningen av systematiskt arbetsmiljöarbete där institutionerna har bedömts ha ”stora förbättringsbehov” i stället för den något mildare bedömningen ”förbättringsbehov”.

³ Efter att institutioner och enheter som varit föremål för internrevisionens granskningar de senaste fem åren exkluderats valdes slumpmässigt från vetenskapsområdena för samhällsvetenskap och humaniora 3, medicin och farmaci 1, teknik och naturvetenskap 1 och från övriga enheter 1.

3 Iakttagelser och resultat från granskningarna

Granskningen har resulterat i individuella granskningsrapporter med bedömningar och rekommendationer baserade på iakttagelser vid respektive institution och enhet. Som framgår av Bilaga 2 har förbättringsområden identifierats hos alla granskade institutioner och enheter.

Av granskningarna framgår att en övervägande andel av de granskade institutionerna/enheterna bedömts ha en tillfredsställande intern styrning och kontroll avseende:

- Diarieföring⁴
- Tjänstgöringsplaner och medarbetarsamtal,⁵
- Inköp och upphandling, representation (intern och extern), företagskort och inventering.⁶

Beträffande delegationer, bisysslor, systematiskt arbetsmiljöarbete, fakturahantering gällande resor och boende, stipendier och uppdragsutbildning har mer än hälften av de granskade institutioner/enheter bedömts ha förbättringsbehov, stora förbättringsbehov och vid ett tillfälle otillfredsställande intern styrning och kontroll.

- *Delegationer:* Tre av sex granskade institutioner/enheter bedöms behöva förbättra rutinerna för att säkerställa att prefektens/enhetschefens egna utgifter i ekonomisystemet Raindance blir attesterade av överordnad. En institution bedöms ha förbättringsbehov på grund av att institutionen saknade fullständiga skriftliga delegationer som följer institutionens aktuella organisationsstruktur.
- *Bisysslor:* Tre av sex granskade institutioner/enheter bedöms ha stora förbättringsbehov avseende bisysslerapporteringen. En av sex bedömdes hantera detta på en otillfredsställande nivå då institutionen förutom låg anmälningsgrad inte har rutiner för att informera de anställda om regelverket.
- *Systematiskt arbetsmiljöarbete:* Tre av sex granskade institutioner/enheter bedöms ha stora förbättringsbehov avseende det systematiska arbetsmiljöarbetet och upprättar inga handlingsplaner.
- *Resor och boende:* På grund av restriktioner i samband med pandemin har utfall och antalet verifikationer relaterade till resor och boende varit lägre än en mer normal period. I 59 % av stickproven avvek verifikationerna från gällande regler och instruktioner. Den vanligaste avvikelserna gäller angivande av syfte med resa eller boende. Fyra av sex granskade institutioner/enheter bedömdes ha ett förbättringsbehov med anledning av detta.
- *Stipendier:* Stipendier som utgår mer än två år i följd eller som betalas ut fler än ett fåtal gånger per år kan ses som periodiskt understöd vilket är skattepliktigt för stipendieutbetalaren och mottagaren i enlighet med 8 kap 5§ inkomstskattelagen. En av de granskade institutionerna delade ut stipendier

⁴ Diarieföring: 6 av 6 bedöms tillfredsställande.

⁵ Tjänstgöringsplaner: 4 av 5, medarbetarsamtal: 6 av 6 bedöms tillfredsställande.

⁶ Inköp och upphandling: 4 av 6, Representation: 4 av 4, företagskort: 5 av 5, inventering 6 av 6 bedöms tillfredsställande.

under granskningsperioden och internrevisionen har rekommenderat institutionen att förbättra utbetalningsrutinen för att inte riskera att stipendier blir skattepliktiga.

- *Uppdragsutbildning*: En av två granskade institutioner bedöms behöva förbättra rutinerna för att säkerställa att avtal över 100 000 kr blir godkända av universitetsdirektören.

4 Sammanfattande bedömning och rekommendationer

Internrevisionens sammanvägda bedömning på institutionsnivå är att fem av sex institutioner/enheter som ingått i granskningen har en i allt väsentligt tillfredsställande intern styrning och kontroll. För en institution är den sammanvägda bedömningen att interna styrningen och kontrollen behöver förbättras.

På övergripande nivå finns dock generella iakttagelser där universitetet bör förbättra den interna styrningen och kontrollen. Två av dessa iakttagelser gällande bisysslor och systematiskt arbetsmiljöarbete, har rapporterats i tidigare institutionsgranskning (UFV 2020/684). Beträffande bisysslor noteras brister hos flera av institutionerna och att det fortsatt föreligger ett förbättringsbehov gällande rapporteringen och rutiner för att följa upp bisysslor. Gällande systematiskt arbetsmiljöarbete noteras att hälften av de granskade institutionerna inte upprättar en årlig handlingsplan. Då universitetet genomfört eller genomför åtgärder på övergripande nivå lämnar internrevisionen inte några rekommendationer, förutom de som riktats till de i granskningen ingående institutionerna/enheterna.

Därutöver har ytterligare tre övergripande iakttagelser gjorts. En sådan gäller *delegationer*. Det framgår av universitetets ”Riktlinjer delegering av attesträtt” att ingen anställd vid Uppsala universitet får attestera fakturor, avtal eller andra ekonomiska händelser som avser den anställde själv även om kostnaden har samband med anställningen eller med universitetets verksamhet (UFV 2016/1022). Dessa kostnader ska attesteras av närmast överordnade chef. Vid intervjuerna har det dock framkommit att prefekter eller motsvarande hos tre av sex granskade institutioner och enheter attesterar sina egna utgifter, alternativt delegerar attest av egna utgifter till en underordnad. Detta gäller utgifter som attesteras i ekonomisystemet Raindance, utgifter i Primula blir attesterade av överordnad. Avsteg från riktlinjen bedöms bero på omedvetenhet om regelverk och oro över att överordnad skulle få ökat antal fakturor att attestera. Internrevisionen kan i detta sammanhang uppmärksamma om att det finns behov av att uppdatera ”Riktlinjer för delegering av attesträtt”.⁷

Den andra övergripande iakttagelsen gäller *uppdagsutbildning*. Internrevisionen har noterat att det kan råda en oklarhet angående var i organisationen som uppdagsutbildningar som institutionerna själva har koordinerat ska godkännas. I

⁷ Riktlinjen har inte blivit granskad eller uppdaterad sedan 2016 och hänvisar till fel lag och lagrum gällande Förvaltningslag (2017:900) § 16.

granskningen har iakttagits att ett avtal om uppdragsutbildning som universitetsdirektören ska godkänna har blivit godkänd av chefen för avdelningen för uppdragsutbildning. Orsaken till detta står att finna i att information på medarbetarportalen inte harmoniserar med riktlinjer för uppdragsutbildning samt en tydlig delegation från universitetsdirektör till avdelningschef.⁸

Den tredje iakttagelsen slutligen, gäller angivande av *syfte vid redovisning av resor och boende*. Konsistoriet beslöt med anledning av internrevisionens granskning att låta rektor göra en översyn av informationen vad gäller redovisningskrav vid resa och logi och att information och instruktioner förtydligas (UFV 2019/796). Internrevisionen kan trots detta notera fortsatta brister i närapå 60 % av de granskade verifikaten. Det är med andra ord fortfarande svårt att utläsa i redovisningssystemet varför resor görs eller varför personer som ej är anställda ska få resa eller boende betalt av Uppsala universitet.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar internrevisionen att rektor vidtar åtgärder för att:

- Säkerställa, att gällande regler för delegering av attesträtt tillämpas även på prefektnivå.
- Harmonisera riktlinjer och delegation för att förtydliga vilken typ av uppdragsutbildning som avses vid godkännande av avtal över 100 tkr.
- Uppdatera information rörande uppdragsutbildning på medarbetarportalen i enlighet med riktlinjerna och delegationen.
- Genomföra ytterligare insatser för att säkerställa att syfte vid resor och boende framgår.

Fariba Cavegård
Internrevisor/granskningsledare

Sven Jungerhem
Internrevisionschef

⁸ Information avseende processen för att teckna avtal om uppdragsutbildning finns i två riktlinjer och i en delegationsordning som beskriver att prefekt eller motsvarande har rätt att teckna avtal om uppdragsutbildning upp till 100 tkr. Avtal som överstiger 100 tkr ska dessutom granskas av juridiska avdelningen samt godkännas av universitetsdirektören. Vidare har universitetsdirektören i en delegation vidaredelegerat till chefen för avdelningen för uppdragsutbildning att teckna avtal upp till 3 000 tkr samt rätten att i sin tur delegera upp till 500 tkr. Det är dock internrevisionens uppfattning att delegationen endast avser de uppdragsutbildningar som avdelningen för uppdragsutbildning koordinerar. Följaktligen ska uppdragsutbildningar som överstiger 100 tkr och som koordineras av institutionerna själva godkännas av universitetsdirektören. Detta är dock inte tydligt beskrivet i universitetets anvisningar.

Bilaga 1 Bedömningsgrunder och omfattning

Bedömt område	Regelverk	Omfattning
Verksamhet		
- Diarieföring <i>Hur diarieförs allmänna handlingar, rutiner för diarieföring.</i>	Regelverk: Offentlighets och sekretesslag (SFS 2009:400), Hantering av allmänna handlingar vid universitetet (2770/98) och Dokument-hanteringsplanen (UFV 2020/1286).	Institutionernas/motsvarandes rutiner.
- Delegationer <i>Finns delegationer, av vem attesteras prefekt/chefs kostnader.</i>	Arbetsordning Uppsala universitet (UFV 2017/95) och Riktlinjer för delegering av attesträtt (UFV 2016/1022).	Institutionernas/motsvarandes delegationer och attestrutin för pref./motsv.
Personal		
- Tjänstgöringsplaner <i>Rutiner för tjänstgöringsplaner, distribution av tjänstgöringsplaner</i>	Lokalt kollektivavtal (UFV-PA 2013/2693).	Institutionernas rutiner för upprättande och hantering av individuella tjänstgöringsplaner för lärare. Det finns totalt 126 lärare hos de granskade institutionerna, samtliga har granskats.
- Medarbetarsamtal <i>Rutiner för medarbetarsamtal.</i>	Instruktion HR-avdelning (på medarbetarportal).	Institutionernas/motsvarandes rutiner för medarbetarsamtal.
- Bisysslor <i>Rutiner för information & uppföljning, lärares förekomst i bisyssleregister.</i>	Riktlinjer för uppföljning av arbetstagares bisysslor (UFV-PA 2019/3906).	Institutionernas/motsvarandes rutiner för information och uppföljning av bisysslor. Det finns totalt 126 lärare hos de granskade institutionerna, samtliga har stämts av mot bisyssleregister.
- Systematiskt arbetsmiljöarbete <i>Finns årlig handlingsplan, sker medarbetarundersökning, uppföljning</i>	Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1) samt information på medarbetarportalen: Systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) vid Uppsala universitet.	Institutionernas/motsvarandes rutiner. Inhämtning av årlig arbetsplan.

Ekonomi		
- Inköp och upphandling - Anmälan ELAD för direktupphandlingar över 50 tkr centralt, använda upphandlade leverantörer, registrerad inköpsansvarig.	Lagen om offentlig upphandling (SFS 2016:1145) samt universitetets riktlinjer (UFV 2010/1853).	Institutionernas/motsvarandes för inköp. Institutionernas/motsvarandes totala inköp för perioden uppgår till 19 529 000 kr, 53 % har granskats genom att leverantörer med störst utfall har stämts av mot ramavtal och hantering vid direktupphandling.
- Resor (inrikes & utrikes) Kontroll av org. tillhörighet, syfte, leverantör.	Riktlinjer för resor och möten (UFV 2013/901) samt instruktioner från Avdelningen för ekonomi och upphandling.	Institutionernas/motsvarandes totala resekostnad uppgår till 219 000 kr, 93 % har granskats.
- Boende Kontroll av org. tillhörighet, syfte, leverantör	Riktlinjer för resor och möten (UFV 2013/901) samt instruktioner från Avdelningen för ekonomi och upphandling.	Institutionernas/motsvarandes totala boendekostnad för perioden uppgår till 145 000 kr, 72 % har granskats.
- Representation Kontroll av deltagarlistor, syfte, beloppsgränser & alkoholförtäring.	Riktlinjer för representation och gåvor (UFV 2014/747).	Institutionernas/motsvarandes totala representationskostnad för perioden uppgår till 12 000 kr, 93 % har granskats.
- Företagskort/Eurocard Kontroll av kortanvändning: vid resa, kontantuttag & leverantör.	Uppsala universitets regler för användning av företagskort från EA-handboken samt lagen om offentlig upphandling (SFS 2016/1145).	Institutionernas/motsvarandes totala inköp med Företagskort/Eurocard uppgår till 200 000 kr, 75 % av det totala inköpsvärdet har granskats.
- Stipendier Kontroll att: Instiftat, utlysning, dokumentation, utbetalning & motprestation.	8 kap 5 § inkomstskattelagen (1999:1229) samt Skatteverkets rättsliga vägledning om stipendier.	Rutiner för utlysning, tillsättning och ersättning.
- Inventering av anläggningstillgångar Rutiner för utförande & inrättande av förrättare.	Uppsala universitetets anvisningar för inventering.	Rutiner för inventering. Avstämning mot underlag i ekonomisystemet.
- Uppdragsutbildning - Kontroll av rutiner. Kalkyl, hantering & planer f. över-/underskott.	Förordningen om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor (SFS 2002:760) samt riktlinjer för uppdragsutbildning (UFV 2015/1432).	Rutiner för och handläggning, kalkyler och plan vid över- och underskott.

Bilaga 2 Sammanställning institutionsgranskningar

Institution/motsvarande	Inst.f. arkeologi och antik historia	Inst.f. farmaceutisk biovetenskap	Inst.f. kemi BMC	Inst.f. psykologi	Inst.f. Ryssland och Euroasiastudier	Uppsala linneanska trädgårdar
Omsättning 2020 (Mnkr)	59	154	124	90	22	32
Antal anställda (st)	56	138	101	96	27	23
Lokalt adm.stöd*	2,7	10,3	7	9,8	3	4,25
Sammanvägd bedömning	FB	T	T	T	T	T
Diarieföring/offentliga handlingar	T	T	T	T	T	T
Delegationer	T	FB	FB	T	FB	FB
Tjänstgöringsplaner	T	T	T	SFB	T	E
Medarbetarsamtal	T	T	T	T	T	T
Bisysslor	OT	SFB	T	SFB	SFB	T
Systematiskt arbetsmiljöarbete	SFB	SFB	T	T	SFB	T
Inköp & upphandling	FB	T	FB	T	T	T
Resor (inrikes, utrikes) & boende	FB	T	FB	FB	FB	E
Representation, extern & intern	E	T	E	T	T	T
Företagskort/Eurocard	T	T	T	T	T	E
Stipendier	E	E	FB	E	E	E
Inventering	T	T	T	T	T	T
Uppdragsutbildning	E	T	E	FB	E	E

*) Heltidsekvivalenter

Bedömningsskala: T= Tillfredsställande, FB= Förbättringsbehov, SFB= Stora förbättringsbehov, OT= Otillfredsställande, E= Ej tillämpligt. I årets granskning har interntrevisionen tydliggjort bedömningskriterierna vilket medfört att bedömningarna inte är fullt jämförbara med tidigare års institutionsgranskningar.
Källa: Institutionsgranskningar 2021, UVF2021/2670.